

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการนำผลการศึกษาทั้งหมดของอุตสาหกรรมผักผลไม้แช่เย็นและแช่แข็งของจังหวัดเชียงใหม่ทั้งในด้านวัตถุดิบ ด้านการลงทุน ด้านการผลิต ด้านการตลาด ทั้งตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศมาพิจารณาาร่วมกัน เพื่อหาข้อสรุปในด้านต่าง ๆ ของอุตสาหกรรมนี้ โดยเฉพาะในเรื่องของปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการอุตสาหกรรม นอกจากนี้ได้สรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา เพื่อให้อุตสาหกรรมนี้สามารถพัฒนาไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้เป็นอย่างดี ในส่วนสุดท้ายเป็นการกล่าวถึงข้อจำกัดในการศึกษาและแนวทางในการศึกษาต่อไป

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่าในปี พ.ศ.2540 มีโรงงานผักผลไม้แช่เย็นและแช่แข็งในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งสิ้น 20 โรงงาน มีเงินลงทุนรวม 1,454 ล้านบาท เป็นการลงทุนในส่วนของผู้ประกอบการเอง 916 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 63 ของเงินลงทุน และเป็นสินเชื่อจากสถาบันการเงิน 538 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 37 ของเงินลงทุน ในจำนวน 20 โรงงานนี้ เป็นโรงงานขนาดเล็กใช้เงินลงทุนไม่เกิน 25 ล้านบาท จำนวน 3 โรงงาน เป็นโรงงานขนาดกลางเงินลงทุนไม่เกิน 50 ล้านบาท 6 โรงงาน และเป็นโรงงานขนาดใหญ่ใช้เงินลงทุน 50 ล้านบาทขึ้นไป มีจำนวน 10 โรงงาน

อุตสาหกรรมนี้มีการว่าจ้างแรงงานทั้งสิ้น 2,737 คน เป็นชาย 1,373 คน คิดเป็นร้อยละ 50.16 เป็นหญิง 1,364 คน คิดเป็นร้อยละ 49.84 ในด้านการศึกษาของแรงงานในอุตสาหกรรมนี้ มีการศึกษาในระดับปริญญา 124 คน คิดเป็นร้อยละ 4.53 ระดับอนุปริญญา 308 คน คิดเป็นร้อยละ 11.25 และที่เหลือจำนวน 2,305 คน มีการศึกษาต่ำกว่าอนุปริญญา ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 84.22 ของแรงงานทั้งหมด

สำหรับเงินลงทุนในอุตสาหกรรมนี้รวมทั้งสิ้น 1,454 ล้านบาท จะเป็นการลงทุนในส่วนของห้องเย็นสูงสุดถึง 463 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 31.84 รองลงไปเป็นการลงทุนในที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง (ไม่รวมห้องเย็น) เครื่องจักรและยานพาหนะ

ด้านค่าใช้จ่ายในการผลิตของอุตสาหกรรมนี้พบว่ามีค่าใช้จ่ายรวมทั้งสิ้น 1,144.5 ล้านบาท เป็นค่าวัตถุดิบผักและผลไม้สดรวม 702.77 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 63.06 ของค่าใช้จ่ายของอุตสาหกรรมนี้ ค่าใช้จ่ายในส่วนของวัตถุดิบนี้จะกระจายไปเป็นรายได้ของเกษตรกรผู้เพาะปลูก

ในเขตภาคเหนือตอนบน ซึ่งนับว่าอุตสาหกรรมนี้มีส่วนสำคัญในการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นและช่วยนำรายได้เข้ามาสู่ท้องถิ่นด้วย ค่าใช้จ่ายที่รองลงมาเป็นเงินเดือนค่าจ้าง ค่าสาธารณูปโภค ค่าใช้จ่ายสำนักงาน และค่าซ่อมบำรุงรักษาตามลำดับ

สำหรับค่าใช้จ่ายทางด้านสาธารณูปโภคซึ่งผู้ประกอบการส่วนใหญ่ให้ความสนใจ ในปี พ.ศ.2539 มีมูลค่ารวม 69.02 ล้านบาท ซึ่งจะเป็นส่วนของค่ากระแสไฟฟ้าสูงสุดรวม 46.23 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 66.99 ของค่าใช้จ่ายในด้านสาธารณูปโภค ซึ่งหากอัตราค่ากระแสไฟฟ้าสูงขึ้นไปอีก ก็จะมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมนี้โดยตรง

ทางด้านการตลาดพบว่าในอุตสาหกรรมนี้มีโรงงานที่ทำการส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศรวม 11 โรงงาน ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่ของอุตสาหกรรมนี้ได้จากการส่งออกผักผลไม้แช่เย็นและแช่แข็ง 1,127.57 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 65.42 ของรายได้ของอุตสาหกรรมนี้ มีการขายในประเทศ 491.10 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 28.5 ของรายได้ของอุตสาหกรรมนี้ นอกจากนั้นจะเป็นรายได้จากการขายผลไม้สดนำเข้ามาและรับจ้างแช่เย็นอีกเล็กน้อย ซึ่งจะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมผักผลไม้แช่เย็นและแช่แข็งของจังหวัดเชียงใหม่มีปริมาณการส่งออกค่อนข้างสูง โดยประเทศคู่ค้าที่สำคัญคือ ประเทศญี่ปุ่นซึ่งมีการส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นมูลค่า 700.64 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 62.14 ของมูลค่าการส่งออกรวม รองลงมาคือฮ่องกง 130.58 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 11.59 นอกจากนี้เป็นประเทศ สิงคโปร์ มาเลเซีย ไต้หวัน จีน สหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ และเยอรมนี

โดยสรุปแล้วอุตสาหกรรมผักผลไม้แช่เย็นและแช่แข็งของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญและเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงอุตสาหกรรมหนึ่ง และผลิตภัณฑ์ผักผลไม้แช่เย็นและแช่แข็งนี้ตลาดต่างประเทศเริ่มมีปริมาณความต้องการเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามจัดว่ายังเป็นอุตสาหกรรมที่เพิ่งจะเริ่มเติบโตขึ้นและอยู่ในกลุ่มของอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรประเภทหนึ่ง ซึ่งยังมีปัญหาที่จะต้องทำการแก้ไขหลายประการแต่ที่เป็นปัญหาสำคัญในขณะนี้คือ เรื่องของวัตถุดิบพืชผักผลไม้ที่ใช้ในการผลิตเนื่องจากอุตสาหกรรมนี้จะต้องพึ่งพาวัตถุดิบพืชผักผลไม้ในท้องถิ่นเกือบทั้งหมดจะมีการนำเข้าผลไม้บ้างเพียงเล็กน้อยนอกจากนี้เงินค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการโดยเฉลี่ยแล้วร้อยละ 65 จะเป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องของวัตถุดิบแสดงให้เห็นว่า อุตสาหกรรมนี้มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของวัตถุดิบพืชผักผลไม้เป็นอย่างมาก ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือในด้านการตลาด เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนการส่งออกไปตลาดต่างประเทศมากกว่าการพึ่งพาตลาดในประเทศ โดยการส่งออกไปตลาดต่างประเทศในปี พ.ศ.2539-2540 มีมูลค่ารวมกันประมาณร้อยละ 65 ของรายได้ทั้งหมดของอุตสาหกรรมนี้ ที่เหลือเป็นการขายสำหรับตลาดภายในประเทศ แสดงให้เห็นว่าตลาดต่างประเทศมีบทบาทสำคัญต่ออุตสาหกรรมนี้แต่ในปัจจุบันการแข่งขันใน

ตลาดโลกมีความรุนแรงมากขึ้น ดังนั้น ปัญหาด้านการตลาดของอุตสาหกรรมนี้จึงเริ่มเป็นปัญหาที่สำคัญอีกอันหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ทั้งปัญหาด้านการผลิตและการตลาดของอุตสาหกรรมผักผลไม้แช่เย็นและแช่แข็ง จะคล้ายคลึงกับสินค้าในกลุ่มของอุตสาหกรรมเกษตรโดยทั่วไป แต่ความรุนแรงจะน้อยกว่า ปัญหาหลักคือการแข่งขันจากกลุ่มประเทศที่ส่งออกสินค้าผักและผลไม้ต่าง ๆ ที่มีการพัฒนาทั้งปริมาณและคุณภาพ ดังนั้นการผลิตและการส่งออกของไทย จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาการแปรรูปให้มากขึ้นโดยใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยเพื่อให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพ นอกจากนี้แรงงานและบุคลากรที่มีความรู้ในด้านการพัฒนายังเป็นปัจจัยที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะต้องมีการพิจารณาแก้ไขให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

5.2 ปัญหาด้านการผลิต

5.2.1 ด้านวัตถุดิบ

ปัญหาด้านวัตถุดิบสินค้าผักและผลไม้ที่นำมาแปรรูปนับเป็นปัญหาสำคัญมาก ซึ่งมีทั้งกรณีวัตถุดิบไม่เพียงพอและไม่ตรงกับความต้องการของโรงงานผักผลไม้แช่เย็นและแช่แข็ง และโรงงานแปรรูป สินค้าผักและผลไม้ที่ใช้เป็นวัตถุดิบ ผักและผลไม้เหล่านี้มีหลายประเภทและเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีผลตอบแทนจากการแปรรูปสูง ประกอบด้วยสินค้าพืชผัก เช่น พริกต่าง ๆ ถั่วแระ ถั่วแขก ถั่วเขียว ถั่วลันเตา ข้าวโพดฝักอ่อน หน่อไม้ฝรั่ง แตงญี่ปุ่น มะเขือม่วง ผักขม สินค้าผลไม้ เช่น ทูเรียน สับปะรด ลำไย ลิ้นจี่ มะม่วง ส้มโอ มะพร้าว เป็นต้น ทั้งนี้แม้ในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่าทางภาคเหนือของประเทศไทยมีวัตถุดิบผักและผลไม้หลายชนิด แต่การผลิตเพื่อให้เพียงพอกับปริมาณความต้องการใช้ในอุตสาหกรรมนี้จะต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาอีกมาก ทั้งนี้เพื่อให้มีปริมาณและคุณภาพสม่ำเสมอ ซึ่งผักและผลไม้ส่วนใหญ่จะออกเป็นฤดูกาลมีบางชนิดเท่านั้นที่ออกตลอดปี นอกจากนี้แหล่งเพาะปลูกก็กระจัดกระจายทำให้ยากต่อการส่งเสริม ดังนั้นควรกำหนดพื้นที่ให้เป็นเขตการผลิตอุตสาหกรรมเกษตร ซึ่งมีแหล่งวัตถุดิบและโรงงานแปรรูปรองรับในลักษณะครบวงจร สำหรับปัญหาคุณภาพและปริมาณวัตถุดิบทางการเกษตร อาจเกิดจากการสูญเสียในขั้นตอนการขนส่งและการเก็บรักษา ซึ่งกรณีผักและผลไม้สดในระหว่างการขนส่งหากดำเนินการไม่ดีพอก็จะทำให้สินค้าเหล่านี้มีปัญหาในเรื่องของคุณภาพและอาจเกิดความเสียหาย นอกจากนี้การสูญเสียหลังจากการเก็บเกี่ยวพืชที่ถูกเคลื่อนย้ายหลังจากการเก็บเกี่ยวก็ยังมีอัตราการสูญเสียสูงถึงร้อยละ 30 ทั้งนี้พบว่าการสูญเสียดังกล่าวเกี่ยวข้องกับวิธีการขนส่งและการใช้ภาชนะบรรจุด้วย

5.2.2 ด้านการเงินและการลงทุน

เนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวลงของประเทศในปัจจุบัน ประกอบกับการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นในตลาดโลกของอุตสาหกรรมนี้ ทำให้ผู้ประกอบการหลายรายมีปัญหาทางด้าน การขยายกิจการหรือการลงทุนใหม่ ทั้งนี้เพราะเมื่อภาวะเศรษฐกิจในประเทศชะลอตัวลง สถาบันการเงินต่าง ๆ เริ่มมีความเข้มงวดในการขยายสินเชื่อแก่ภาคธุรกิจต่าง ๆ ทำให้อุตสาหกรรมผักผลไม้แช่เย็นและแช่แข็งพลอยได้รับผลกระทบไปด้วย แม้ว่าสภาพตลาดโดยทั่วไปของอุตสาหกรรมนี้จะยังคงอยู่ก็ตาม นอกจากนี้การลงทุนในอุตสาหกรรมนี้จำเป็นต้องใช้เงินลงทุนค่อนข้างสูงทั้งในส่วนของ การจัดตั้งโรงงานใหม่หรือการขยายกิจการ หรือแม้แต่ค่าใช้จ่ายในการผลิตของอุตสาหกรรมนี้ ล้วนแต่ต้องใช้จำนวนเงินที่ค่อนข้างสูง ซึ่งในภาวะเศรษฐกิจถดถอยลงนับเป็นอุปสรรคที่สำคัญอย่างยิ่ง

5.2.3 ด้านเทคโนโลยีในการผลิต

การใช้วิทยาการใหม่ ๆ เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการแช่เย็นและแช่แข็งและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผักและผลไม้และเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าได้มีการปรับปรุงมาโดยตลอด เพื่อลดต้นทุนการผลิตลง และรักษาคุณภาพสินค้าให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นการพัฒนาเทคโนโลยีจึงมีบทบาทมากยิ่งขึ้น นักธุรกิจพยายามหาซื้อเทคโนโลยีต่าง ๆ จากต่างประเทศ ซึ่งการใช้เทคโนโลยีจะต้องมีความรู้จากรากฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยีที่มีการนำเข้ามาบางส่วนมีการสร้างลอกเลียนแบบหรือดัดแปลงกันเพิ่มขึ้นและไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังขาดความรู้พื้นฐานทางวิชาการเข้ามาสนับสนุน ทำให้การผลิตโดยรวมของอุตสาหกรรมนี้ยังไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2.4 ด้านบุคลากร

เนื่องจากในระยะ 10 ปีที่ผ่านมาอุตสาหกรรมผักผลไม้แช่เย็นและแช่แข็งมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วจึงเริ่มขาดแคลนทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์โดยตรงซึ่งภาครัฐจะต้องมีการพัฒนาความสามารถของบุคลากรที่มีความรู้พื้นฐานไว้รองรับเทคโนโลยีที่มีการนำเข้ามาจากต่างประเทศ ปัจจุบันความต้องการบุคลากรด้านอุตสาหกรรมเกษตร โดยเฉพาะอุตสาหกรรมผักผลไม้แช่เย็นและแช่แข็ง แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและระดับปริญญาตรีขึ้นไป ซึ่งปัญหาการผลิตบุคลากรก็ยิ่งขาดแคลนอาจารย์ เพราะผู้จบการศึกษามุ่งจะเข้าไปทำงานในภาคเอกชนที่ให้ผลตอบแทนดีกว่า ดังนั้น เมื่อมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศก็จะรับได้ยาก นอกจากนี้ค่าจ้างแรงงานของบุคลากรเหล่านี้ค่อนข้างสูงมาก ประกอบกับปัจจุบันค่าจ้างแรงงานในระดับต่ำก็เพิ่มมากขึ้นด้วย ทำให้ต้นทุนของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

5.3 ปัญหาด้านการตลาด

สินค้าอุตสาหกรรมการเกษตรส่วนใหญ่ ซึ่งรวมทั้งผักผลไม้แช่เย็นและแช่แข็งเป็น อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ซึ่งปัจจุบันได้ประสบกับปัญหาหลักด้านการแข่งขันจากต่างประเทศ และปัญหาจากมาตรการกีดกันของประเทศคู่ค้า ส่งผลกระทบต่อการส่งออกสินค้าไทยค่อนข้างมาก

การเสียเปรียบคู่แข่งหลายประเทศในตลาดโลก เนื่องจากต้นทุนการผลิตของไทยมี แนวโน้มสูงขึ้น สินค้าอุตสาหกรรมในกลุ่มนี้หลายประเภทประสบกับปัญหาด้านต้นทุนการผลิตสูงแข่งขัน ได้ยากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่ากระแสไฟฟ้าซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการแช่เย็นและแช่แข็งผักผลไม้ มีอัตราสูงมากและผู้ประกอบการมีความรู้สึกว่ามี ความไม่เป็นธรรมในการกำหนดอัตราค่าไฟฟ้านอกจากนี้ต้นทุนค่าวัตถุดิบบางอย่างและแรงงานมีราคาสูง โดยเฉพาะค่าแรงงานของไทยสูงกว่า ประเทศคู่แข่งที่สำคัญหลายประเทศ เช่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย จีน อินเดีย และเวียดนาม

กฎระเบียบของประเทศผู้นำเข้าเข้มงวดมากขึ้น สินค้าของไทยได้รับผลกระทบจาก มาตรการของผู้นำเข้าในตลาดโลกค่อนข้างรุนแรง และมีผลกระทบต่อสินค้าผักผลไม้แปรรูปแช่เย็น และแช่แข็งทั้งในด้านภาษีและไม่ใช่ภาษี ทั้งนี้ มาตรการสำคัญของผู้นำเข้าต่อสินค้าไทยมีหลาย ประการ ดังนี้

(1) มาตรการด้านตรวจสอบคุณภาพสินค้า

ความเข้มงวดในการตรวจสอบคุณภาพสินค้า ของประเทศผู้ซื้อมีมากขึ้นทุกขั้นตอน การผลิตและการส่งออกทั้งญี่ปุ่น ยุโรป และสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ การที่สหรัฐอเมริกาเข้มงวดด้านการ ตรวจสอบสินค้าอาหารแปรรูป โดยการใช้ประสาทสัมผัส (organoleptic) ซึ่งเกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ ส่งออกไทย เพราะไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัว นอกจากนี้การที่สหรัฐอเมริกา เริ่มบังคับใช้มาตรฐานคุณ ภาพ โดยมาตรฐานนี้จะเป็นระบบการประกันคุณภาพและความปลอดภัยในการผลิตอาหาร โดย การวิเคราะห์อันตรายจุดควบคุมวิกฤต(hazard analysis critical control point - HACCP) ตามมาตรการ นี้จะมีการวินิจฉัยและประเมินอันตรายของอาหารที่อาจเกิดขึ้น ตั้งแต่วัตถุดิบ กระบวนการผลิต การขนส่ง จนกระทั่งถึงผู้บริโภค โดยจะบังคับใช้มาตรการนี้ให้ทันในปี พ.ศ.2540 ซึ่งไทยจะต้องมี การปรับตัวให้รวดเร็วขึ้น ตลอดจนการเข้าสู่มาตรฐานการผลิตอื่น ๆ เช่น ISO 9000 และ ISO 14000 จะทำให้สินค้าเกษตรแปรรูปต้องประสบกับต้นทุนที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม มาตรฐานสินค้าของไทยก็ ยังสู้กับประเทศคู่แข่งในด้านคุณภาพได้

(2) ผลกระทบจากการกีดกันสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (GSP)

สินค้าอุตสาหกรรมการเกษตรของไทยหลายรายการ ได้รับผลกระทบจากการที่ ประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรปตัดสิทธิ GSP รวมทั้งกลุ่มสินค้าพืชผักและผลไม้ และกลุ่มสินค้า

ผลิตภัณฑ์อาหารปรุงแต่ง ทั้งนี้ได้ถูกลดสิทธิลงร้อยละ 50 ตั้งแต่ 1 มกราคม พ.ศ.2540 และจะถูกตัดสิทธิร้อยละ 100 ตั้งแต่ 1 มกราคม พ.ศ.2542 ผลกระทบที่เกิดขึ้นคาดว่าจะไม่รุนแรงนัก เพราะอัตราภาษีของไทยคงจะอยู่ในระดับใกล้เคียงกับคู่แข่งอื่น อย่างไรก็ตามผู้ผลิตผู้ส่งออกคงต้องมีการปรับตัวให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สามารถแข่งขันในตลาดนี้ได้ นอกจากนี้ในอนาคตไทยอาจได้รับผลกระทบจาก GSP ในสหรัฐอเมริกา ด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากหลังสิ้นสุดโครงการให้สิทธิ GSP ในปี พ.ศ.2540 สหรัฐอเมริกา จะพิจารณาเกี่ยวกับสินค้าของไทยที่อยู่ในข่ายสมควรที่จะตัดสิทธิ GSP บางรายการ หรืออาจยกเลิกการให้สิทธิสำหรับไทยก็ได้ หากมีการพิจารณาเงื่อนไขการพัฒนาประเทศว่ามีระดับรายได้ต่อหัวตามเกณฑ์ที่สหรัฐอเมริกากำหนดไว้ และมีส่วนแบ่งการใช้สิทธิ GSP ในสหรัฐอเมริกาสูง หรืออาจพิจารณาตัดสิทธิจากสินค้าที่สหรัฐอเมริกา นำเข้าแต่ละรายการเกินที่กำหนดไว้

5.4 ข้อเสนอแนะ

เมื่อพิจารณาถึงอุตสาหกรรมผักผลไม้แช่เย็นและแช่แข็ง จะพบว่ามีปัญหาเกิดขึ้นหลายประการ และแทบจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของธุรกิจ การแก้ปัญหาควรจะดำเนินการอย่างสอดคล้องในทุกขั้นตอนของปัญหาอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ต้องเริ่มแก้ไขตั้งแต่ตัววัตถุดิบเป็นต้นมา โดยเฉพาะผักและผลไม้ที่จะนำเข้ามาแปรรูป จะต้องมีความเพียงพอและมีคุณภาพได้มาตรฐาน ด้านเทคโนโลยีจะต้องมีการใช้วิทยาศาสตร์สาขาใหม่ ๆ โดยเฉพาะเทคโนโลยีในการแช่เย็นและแช่แข็งและการแปรรูปที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานและเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าให้สูงขึ้น ขณะเดียวกันด้านบุคลากรจะต้องมีการสร้างและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้พื้นฐานไว้รองรับเทคโนโลยีจากต่างประเทศได้อย่างเพียงพอ นอกจากนี้ด้านการตลาดจะต้องมีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ปัญหาด้านความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ เนื่องจากสินค้าของไทยนอกจากประสบปัญหาต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นแล้ว ยังมีปัญหาการกีดกันทางการค้าจากประเทศผู้นำเข้าทั้งด้านการจำกัดโควต้าและภาษีนำเข้า มาตรการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การตรวจสอบคุณภาพสินค้าอย่างเข้มงวดและมาตรการอื่น ๆ เช่น การถูกตัด GSP ของสินค้าไทยในประเทศกลุ่มประชาคมยุโรป นอกจากนี้ในอนาคตยังมีแนวโน้มที่อาจจะถูกตัด GSP ในตลาดสหรัฐอเมริกาด้วย

ในการแก้ไขอย่างเป็นเป็นรูปธรรมนั้น เนื่องจากเป็นการแข่งขันทางด้านธุรกิจในตลาดโลกเป็นสำคัญจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในเชิงนโยบายตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) กำหนดเขตอุตสาหกรรมการเกษตรและส่งเสริมการผลิตแบบครบวงจร

เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบและคุณภาพของวัตถุดิบ ควรมีแหล่งวัตถุดิบและโรงงานรองรับอยู่ในบริเวณที่ไม่ห่างไกลกันนัก นอกจากจะมีการรวบรวมผลผลิตเข้ามาแปรรูปในโรงงานได้ง่ายแล้ว ยังลดความสูญเสียจากขั้นตอนการขนส่งและการเก็บรักษา ทำให้คุณภาพของวัตถุดิบมีความสม่ำเสมอ จึงควรจะมีการทำอุตสาหกรรมการเกษตรแบบครบวงจรซึ่งมีขนาดใหญ่สามารถสนองความต้องการของตลาดทั้งภายในและต่างประเทศได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้รัฐบาลจะต้องมีการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตวัตถุดิบให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงงานและสนับสนุนให้เริ่มมีการปรับใช้เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวที่ทันสมัย เพื่อลดความสูญเสียของวัตถุดิบ นอกจากนี้ ด้านการบริการข้อมูล ข่าวสารแก่เกษตรกร และการให้คำปรึกษาช่วยเหลือด้านต่าง ๆ จะต้องมีการจัดการกันอย่างจริงจัง

(2) สนับสนุนทางการเงินและการลงทุน

เนื่องจากอุตสาหกรรมผักและผลไม้แช่เย็นและแช่แข็ง ส่วนใหญ่จัดว่าเป็นอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ ปัจจุบันในจังหวัดเชียงใหม่มีโรงงานทั้งสิ้น 20 โรงงาน และผู้ประกอบการมีแนวโน้มที่จะขยายการลงทุน แต่อุปสรรคประการหนึ่งคือเงินลงทุนที่เป็นปัญหาของผู้ประกอบการ เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ใช้เงินลงทุนค่อนข้างสูง และเงินค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการส่วนหนึ่งจะต้องไปเป็นค่าใช้จ่ายในการซื้อวัตถุดิบผักผลไม้ประมาณร้อยละ 65 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด และจะต้องใช้เวลาในการเก็บสต็อกสินค้าระยะหนึ่งซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญของผู้ประกอบการรายเล็ก ซึ่งไม่สามารถจะขยายกิจการได้มากเท่าที่ควร ดังนั้นรัฐบาลควรจะมีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนอุตสาหกรรมนี้ในด้านการเงิน โดยการจัดหาเงินกู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ และมีระยะเวลาการชำระคืนพอสมควร เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถใช้หมุนเวียนหรือใช้ในการปรับปรุงขยายกิจการและที่สำคัญคือค่าใช้จ่ายของอุตสาหกรรมนี้กว่าครึ่งหนึ่งจะกระจายเป็นค่าวัตถุดิบไปเป็นรายได้ของเกษตรกรผู้เพาะปลูกพืชผักผลไม้อย่างทั่วถึง ซึ่งจะเป็นการกระจายรายได้ที่ดีอีกทางหนึ่งด้วย

(3) การสนับสนุนด้านการพัฒนาเทคโนโลยี

เทคโนโลยีในการแปรรูปผักผลไม้และการแช่เย็นแช่แข็งควรมีการพัฒนาในขอบข่ายของสินค้าประเภทอาหารสำเร็จรูปให้มากขึ้น ซึ่งการเชิญผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศเข้ามาให้ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ก็จะเป็นหนทางหนึ่งที่สามารถช่วยได้ นอกจากนี้ ด้านการวิจัยและพัฒนาจะต้องมีการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่อาจส่งผลกระทบต่อการศึกษาทางการค้าจากต่างประเทศได้ สำหรับการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์จะต้องมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านการฝึกอบรมบุคลากร การจัดการ และการบริหาร

(4) เร่งแก้ปัญหาด้านการขาดแคลนบุคลากร

บุคลากรด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรมีค่อนข้างจำกัด ทั้งนี้ยังมีการขาดแคลนบุคลากรในสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวิชาการในสาขานี้เป็นจำนวนมาก ดังนั้นควรจัดให้มีการเรียนการสอนในโรงเรียนหรือวิทยาลัยอาชีพหรือตามหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง นอกจากนี้ในสาขาโภชนาศาสตร์ คหกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์การอาหารที่ปัจจุบันมีการสอนในมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ก็ควรมีการเปิดสอนเพิ่มขึ้น ซึ่งการพัฒนาบุคลากรให้สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มผลผลิตและแปรรูป ตลอดจนการกระจายสินค้าออกสู่ตลาด ทำให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลต่อการแข่งขันในตลาดโลกด้วย นอกจากนี้ การขาดแคลนแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมเกษตร นับเป็นเรื่องสำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันมีการนำแรงงานต่างชาติเข้ามาทดแทน ควรจะต้องมีการเร่งรัดควบคุมให้เข้ามาอย่างถูกกฎหมายโดยเร็ว

(5) กระตุ้นการส่งออกโดยแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขัน

นโยบายของรัฐบาลจะต้องมีความชัดเจนทั้งด้านการเร่งลดภาษีนำเข้าวัตถุดิบและการเร่งรัดการคืนภาษีนำเข้าวัตถุดิบ ภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 19 ทวิ ให้รวดเร็วขึ้น ทั้งนี้เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกษตรให้มีต้นทุนต่ำลง และสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ นอกจากนี้ การดำเนินการเพื่อให้ต้นทุนในการกระจายสินค้าลดลง เช่น การแก้ไขปัญหาคอขวดของท่าเรือ การกำหนดค่าบริการการนำเข้าท่าเรือ และการปรับค่าขนส่งสินค้าให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ซึ่งการปรับเปลี่ยนราคาควรจะเป็นไปอย่างมีเหตุผลเพียงพอ

(6) เร่งเจรจาเพื่อแก้ปัญหาการค้ากับประเทศคู่ค้าที่สำคัญ

การเจรจาเกี่ยวกับปัญหาทางการค้ากับประเทศต่าง ๆ จะต้องมีการดำเนินการอย่างจริงจัง และจะต้องมีการติดตามสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา รวมทั้งการจัดผู้แทนการค้าไปเจรจากับประเทศต่างๆ เช่น สหรัฐอเมริกา ประชาคม ยุโรป ญี่ปุ่น และตลาดอื่นๆ จะต้องมีการดำเนินการอย่างเร่งด่วน และควรมีการประสานงานให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นจริง

(7) การสร้างภาพพจน์สินค้าไทยจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพพจน์ในตัวสินค้าผลิตภัณฑ์ผักผลไม้แช่เย็นและแช่แข็ง สำหรับในภาครัฐนั้นเป็นงานของกระทรวงพาณิชย์โดยตรง ผู้รับผิดชอบควรเร่งดำเนินการส่งเสริมด้านการตลาดอย่างเต็มที่และควรจะให้เข้าถึงตัวผู้บริโภคมากที่สุด ทั้งนี้ การจัดตั้งศูนย์แสดงสินค้านานาชาติในประเทศและการเข้าร่วมงานแสดงสินค้าในระดับนานาชาติ เช่น งาน World Tech และ Food Expo ควรจะจัดเข้าร่วมงานบ่อยครั้งเท่าที่สามารถจะทำได้

5.5 ข้อจำกัดในการศึกษาและแนวทางในการศึกษาต่อไป

จากการศึกษาในครั้งนี้ได้พบปัญหาและอุปสรรคซึ่งเป็นข้อจำกัดในการศึกษาบางเรื่อง และได้เสนอแนะแนวทางในการศึกษาต่อไปด้วยดังนี้

1. ตัวอย่างที่ทำการศึกษา ข้อมูลในการศึกษาที่ได้จากการออกสำรวจและสัมภาษณ์ผู้ประกอบการและจากการศึกษาข้อมูลเอกสารของทางราชการ จะพบกับปัญหาทางด้านข้อมูลที่ได้รับจากแต่ละแห่งมีความคลาดเคลื่อนไม่ตรงกัน กล่าวคือข้อมูลจากเอกสารของทางราชการทางด้านโรงงาน ด้านเงินทุน กำลังผลิต จำนวนแรงงาน และผลิตภัณฑ์ที่ทำการผลิต เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้รับจากการสำรวจและการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงงาน พบว่าผู้ประกอบการเกือบทุกโรงงานให้ข้อมูลที่ไม่ตรงกันกับเอกสารของทางราชการ โดยส่วนใหญ่ให้ข้อมูลที่สูงกว่าเอกสารของทางราชการ ดังนั้นจึงอาจทำให้การศึกษามีความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงบ้าง

2. ประเภทของผลิตภัณฑ์ที่ทำการผลิต มีทั้งพืชผักและผลไม้ที่แตกต่างกันหลายประเภททำให้การจัดกลุ่มประเภทของผลิตภัณฑ์สามารถทำได้เฉพาะในกลุ่มใหญ่ ๆ เท่านั้น ส่วนในประเภทปลีกย่อยจะจัดรวมอยู่ในกลุ่มของพืชผักอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ดีในกลุ่มนี้คาดว่าในอนาคตก็จะมีคู่ทางในการขยายตัวต่อไป

3. กลุ่มอุตสาหกรรมนี้จัดว่าเป็นอุตสาหกรรมที่เพิ่งจะเริ่มขยายตัวมากในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เริ่มที่จะพบกับแนวทางของการผลิตและการตลาดที่ถูกต้องทั้งตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ แต่ในระยะที่ผ่านมาผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีข้อมูลตัวเลขสถิติที่รวบรวมไว้อย่างชัดเจน เมื่อทำการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะให้ตัวเลขข้อมูลซึ่งเป็นปัจจุบันของโรงงานขาดข้อมูลการดำเนินงานในอดีต จึงเป็นอุปสรรคประการหนึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติที่ผ่านมาเพื่อทำการศึกษา

4. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาวะการผลิตและการส่งออกของอุตสาหกรรมผักผลไม้แช่เย็นและแช่แข็งในช่วงที่อุตสาหกรรมนี้กำลังจะเริ่มจะขยายตัว ดังนั้นเพื่อให้ข้อมูลดังกล่าวสมบูรณ์ขึ้นเมื่อโรงงานมีการขยายตัวไปได้ระยะหนึ่งควรจะทำการศึกษาสภาวะอุตสาหกรรมนี้อีกครั้งหนึ่งเพื่อเป็นการเปรียบเทียบถึงปริมาณการขยายตัวของอุตสาหกรรมนี้ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการสนับสนุนและพัฒนาอุตสาหกรรมนี้ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไป